

[Poul Møller.]

blev i forening med vort eget danske sind til det, som vi forstår ved dansk kultur. Det blev til den respekt for mennesket, for individet, til den tro på billighed i menneskers indbyrdes liv, som trods alt er grundlaget for vore demokratiske institutioner, for vore retssynspunkter, for vort indbyrdes liv i dette land. Jeg tror, at hvis vi vil, kan vi bevare alt dette; vi kan bevare det, der er færdifuldt, selv om vi tilslutter os Romtraktaten. Og hvis viljen ikke er til stede, kan vi alligevel ikke bevare noget som helst.

Det, der ud fra en kulturel vurdering kan fylde os med størst bekymring ved den afgørelse, vi skal tage, er, at Norden ikke er samlet i løsningen. Der er ingen tvivl om, at det vel var noget af det, der gjorde, at et flertal i denne sal i sin tid ikke ville tilslutte sig fællesmarkedet, men ønskede en anden løsning, nemlig et forsøg på at holde Norden samlet i den endelige markedsløsning. Derfor må det naturligvis give anledning til overvejelser i tinget og i den offentlige diskussion i landet, at vi nu er i færd med at tage et skridt, der måske kan føre os bort, markedsøkonomisk, fra de andre nordiske lande. Det er imidlertid mit håb, at de forhandlinger, der skal foregå om Norges og Sveriges fremtidige holdning, vil føre til en positiv løsning, at Norge og Sverige vil gå ind i en europæisk løsning, og jeg tror ikke, der endnu er grund til at afskrive dette håb. Men det er endnu mere mit håb og vor tro, at det, der nu sker, stærkere end tidligere må gøre os opmærksomme på de nordiske kulturbånd. Vi har set de nordiske folks historie på den måde, at man ustandselig har nærmet sig et mål, og hver gang man nærmede sig det, var det, som om det hele brød sammen. Sådan er det gået med vor forsvarsalliance, sådan er det gået med vore toldunionsplaner; det brød sammen, hver gang man troede man skulle nå målet. Det eneste, der har kunnet holde gennem den lange tid, har været de almindelige praktiske lovgivningsforanstaltningers samordning, men det væsentlige, det har været kulturbåndene, måske fordi disse var de mest ægte. Når vi talte om nordisk toldunion og nordisk forsvarsalliance, var vi inde på noget, der ikke havde den dybe rod

og ikke samme ægthed som det, der bestod i forvejen, nemlig den forholdsvis ensartede kultur, der prægede de nordiske folk ved sprogenes lighed — ja selv dette var vel ikke afgørende, for vi betragter også Finland som en del af Norden og ønsker det med i et nordisk samarbejde. Men mange andre ting trækker så stærkt, at et kulturelt fællesskab altid vil være lettere at nå frem til mellem de nordiske folk end de økonomiske interessers og de forsvarspolitiske synspunkters koordinering. Derfor vil jeg tro, at det, der er ved at ske, må blive en opfordring til os om at styrke Nordens kulturbånd, styrke Nordisk Råds virksomhed på dette område, således at vi fastholder — og jeg mener slet ikke, vi kan undvære det ud fra den korte skitsemaessige kulturelle vurdering, jeg har givet — et meget stærkt samarbejde med Norden i de år, hvor vi går ind i fællesmarkedet.

Nede sydpå ved grænsen har der hos vor danskhed været ført en diskussion om, hvorvidt det måtte betragtes som en fordel for vore landsmænd sydpå, at Danmark blev medlem af fællesmarkedet. Der har været forskellige synspunkter. Nogle har frygtet, at en gradvis nedbrydning af statsgrænsens betydning efterhånden skulle kunne flytte sindelagskampen højere og højere nordpå, medens andre har været mere optimistiske i deres vurdering og troet på, at den dag, statsgrænsen betød mindre, den dag, da der ikke var toldgrænse, den dag, da der var fri omsætning og fri bevægelighed over grænsen, ville det danske og det nordiske sindelag snarere gå sydpå. Ingen af os kan sige, hvad der bliver tilfældet, men alle kan vi sige, at det beror på én selv, det beror på vort eget folk, om vor sindelagsgrænse skal bevares. Statsgrænser er ikke noget, man kan flytte, i hvert fald ikke den statsgrænse, vi har, men sindelagsgrænsen kan flyttes, og hvis den kan flyttes nordpå, betragter jeg det som et svaghedstegn hos det danske folk og for dansk kultur. Men jeg ser ikke, der er nogen grund til, at vi skulle kunne få dokumenteret et sådant svaghedstegn, tværtimod mener jeg, at sindelagsgrænsen kan rykkes længere ned, til støtte for Sydslesvigs danskhed, efterhånden som statsgrænsen kommer til at betyde mindre.